2026-yil
7-son

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI

ILMIY - METODIK

JURNALI

saen.uz

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
7-son

Bosh muharrir:
Shoumarov G‘ayrat Bahromovich, psixologiya fanlari doktori, akademik

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Qodirov Umarali Do‘stqobilovich, psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Mas’ul kotib:
Muqimov Alisher

Texnik muharrir:
Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.

TAHRIR HAY’ATI:

01.00.00 – FIZIKA-MATEMATIKA FANLARI
Ayupov Shavkat Abdullayevich, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
A’zamov Abdulla, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
Zohidov Erkin A’zamovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

02.00.00 – KIMYO FANLARI
Normaxamatov Nodirali Soxobataliyevich, kimyo fanlar doktori, professor
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, kimyo fanlar doktori, akademik

03.00.00 – BIOLOGIYA FANLARI
Abdurahmonov Ibrohim Yo‘lchiyevich, biologiya fanlari doktori, akademik
Sulaymonov Botirjon Abdushukurovich, biologiya fanlari doktori, akademik

04.00.00 – GEOLOGIYA-MINERALOGIYA FANLARI
Fayziyev Abdulhaq Radjabovich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor
Husanov Sultonboy To‘xtayevich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor

05.00.00 – TEXNIKA FANLARI
Allayev Qahramon Rahimovich, texnika fanlari doktori, akademik
Majidov Inom Urishevich, texnika fanlari doktori, professor
Turobjonov Sadritdin Maxamatdinovich, texnika fanlari doktori, akademik
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

06.00.00 – QISHLOQ XO‘JALIGI FANLARI
Namozov Shodmon Ergashovich, qishloq xo‘jaligi fanlari doktori, akademik
Shoumarov Hikmat Bahromovich, qishloq xo‘jaligi fanlari nomzodi, professor

07.00.00 – TARIX FANLARI
Ziyo Azamat Hamid o‘g‘li, tarix fanlari doktori, akademik
Sagdullayev Anatoliy Sagdullayevich, tarix fanlari doktori, akademik
Yusupova Diloram Yunusovna, tarix fanlari doktori, akademik

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI
Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, iqtisod fanlari doktori, akademik
Musayev Behzod Anvarovich, iqtisod fanlari nomzodi
To‘xliyev Nurislom, iqtisod fanlari doktori, akademik
G‘ulomov Saidahror Saidahmedovich, iqtisod fanlari doktori, akademik

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
7-son

09.00.00 – FALSAFA FANLARI
Nazarov Qiyom Normirzayevich, falsafa fanlari doktori, professor
Saifnazarov Ismoil Saifnazarovich, falsafa fanlari doktori, professor

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI
Mengliyev Baxtiyor Rajabovich, filologiya fanlari doktori, professor
Sirojiddinov Shuhrat Samariddinovich, filologiya fanlari doktori, akademik
Xidirov Rajab Gulmatovich, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (Tojikiston)

11.00.00 – GEOGRAFIYA FANLARI
Nigmatov Asqar Nigmatullayevich, geografiya fanlari doktori, professor
Tojiyeva Zulxumor Nazarovna, geografiya fanlari doktori, professor

12.00.00 – YURIDIK FANLAR
Rustamboyev Mirzayusuf Hakimovich, yuridik fanlar doktori, professor
Saidov Akmal Xolmatovich, yuridik fanlar doktori, akademik
Xolmo'minov Jumanazar Toshtemirovich, yuridik fanlar doktori, professor
Qodirov Bobiromon Bekmurodovich, yuridik fanlar doktori, professor

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI
Djurayev Risboy Haydarovich, pedagogika fanlari doktori, akademik
Ibraimov Xolboy, pedagogika fanlari doktori, akademik
Musurmonova Oynisa, pedagogika fanlari doktori, professor
Umarov Bahrom Norboyevich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

14.00.00 – TIBBIYOT FANLARI
Akilov Xabibulla Ataullayevich, tibbiyot fanlari doktori, professor
Nazirov Feruz Gafurovich, tibbiyot fanlari doktori, akademik

15.00.00 – FARMATSEVTIKA FANLARI
Abdullabekova Viloyat Nurillabekovna, farmatsevtika fanlari doktori, professor
Tulaganov Abduqodir Abdurahmonovich, farmatsevtika fanlari doktori, professor

16.00.00 – VETERINARIYA FANLARI
Daminov Asadullo Suvonovich, veterinariya fanlari doktori, professor
Jabborov Shuhrat Abdumajidovich, veterinariya fanlari doktori, professor
G'afurov Aktam G'afurovich, veterinariya fanlari doktori, professor

17.00.00 – SAN'ATSHUNOSLIK FANLARI
Ahmedova Nigora Rahimovna, sanatshunoslik fanlari doktori, professor
Hakimov Akbar Abdullayevich, san'atshunoslik fanlari doktori, akademik

18.00.00 – ARXITEKTURA
Nozilov Dodo Avazovich, arxitektura fanlari doktori, professor
Uralov Axtam Sindarovich, arxitektura fanlari doktori, professor

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI
Abdusamatov Hasanboy Usmonjon o'g'li, psixologiya fanlari doktori, professor
Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor
Karimova Vasila Mamanosirovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Halimova Mashraboy Vohidovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Lazar Drajeta, psixologiya fanlari doktori, professor, Belgrad, Serbiya
Karpinskiy Konstantin Viktorovich, psixologiya fanlari doktori, professor, Grodno, Belarussiya
Suletbayeva Ella Serikbayevna, psixologiya fanlari doktori, dotsent

22.00.00 – SOTSIOLOGIYA FANLARI
Bekmurodov Mansur Bobomurodovich, sotsiologiya fanlari doktori, professor
Toshmuhamedova Dilorom Gafurdjanovna, sotsiologiya fanlari doktori

23.00.00 – SIYOSIY FANLAR
Fayzullayev Alisher Omonullayevich, siyosiy fanlar doktori, professor
Hasanov Otabek Abdurashidovich, siyosiy fanlar doktori
Paxrutdinov Shukritdin Ilyasovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Omonov Baxtiyor Axtamovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Quronboyev Qahramon Qo'chqorovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Avazov Komil Xolliyevich, siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori

24.00.00 – ISLOMSHUNOSLIK FANLARI
Ibrohimov Ne'matulla, filologiya fanlari doktori, akademik
Islomov Zohidjon Mahmudovich, filologiya fanlari doktori, professor

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
7-son

UDK: 378.147:61:811.111

Isroilova E'zoza Akmal qizi,
O'zbekiston milliy pedagogika universiteti tayanch doktoranti

TIBBIY TA'LIMDA «TIL–FAN–AMALIYOT» KONSEPSIYASI: FANLARARO KOGNITIV-INTEGRAL YONDASHUVNING NAZARIY ASOSLARI

Annotatsiya. Maqolada tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitishning fanlararo aloqadorlikka asoslangan «til–fan–amaliyot» (TFA) konsepsiyasi asoslab berilgan. Konsepsiya til, mutaxassislik bilimi va klinik amaliyotni yaxlit tizimda birlashtiruvchi kognitiv-integral mexanizmga tayanadi. ESP, CLIL va EMI yondashuvlarining fanlararo integratsion salohiyati qiyosiy tahlil qilingan, R.M. Harden integratsiya zinapoyasi asosida konsepsiyaning nazariy mavqei belgilangan hamda tibbiy terminologiyaning morfologik generativligi empirik tahlil orqali ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: til–fan–amaliyot konsepsiyasi, fanlararo aloqadorlik, kognitiv-integral yondashuv, ESP, CLIL, integratsiya zinapoyasi, tibbiy terminologiya.

КОНЦЕПЦИЯ «ЯЗЫК–НАУКА–ПРАКТИКА» В МЕДИЦИНСКОМ ОБРАЗОВАНИИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО КОГНИТИВНО-ИНТЕГРАТИВНОГО ПОДХОДА

Аннотация. В статье обоснована концепция «язык–наука–практика» (ЯНП) обучения английскому языку в медицинских вузах на основе междисциплинарной связи. Концепция опирается на когнитивно-интегральный механизм, объединяющий язык, специальное знание и клиническую практику в целостной системе. Сравнительно проанализирован междисциплинарный интеграционный потенциал ESP, CLIL и EMI, определена теоретическая позиция концепции по лестнице интеграции Р. М. Хардена, а морфологическая генеративность медицинской терминологии показана эмпирическим анализом.

Ключевые слова: концепция язык–наука–практика, междисциплинарная связь, когнитивно-интегральный подход, ESP, CLIL, лестница интеграции, медицинская терминология.

THE "LANGUAGE–SCIENCE–PRACTICE" CONCEPT IN MEDICAL EDUCATION: THEORETICAL FOUNDATIONS OF AN INTERDISCIPLINARY COGNITIVE-INTEGRATIVE APPROACH

Abstract. The article substantiates the "Language–Science–Practice" (LSP) concept of teaching English at medical higher education institutions on the basis of interdisciplinary connection. The concept relies on a cognitive-integral mechanism that unites language, specialist knowledge and clinical practice in a holistic system. The interdisciplinary integration potential of ESP, CLIL and EMI is comparatively analysed, the theoretical position of the concept is defined using R. M. Harden's integration ladder, and the morphological generativity of medical terminology is demonstrated through empirical analysis.

Key words: Language–Science–Practice concept, interdisciplinary connection, cognitive-integral approach, ESP, CLIL, integration ladder, medical terminology.

Kirish. Zamonaviy tibbiy ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitish nafaqat lingvistik kompetensiyani shakllantirish, balki bo'lajak shifokorning kasbiy, kommunikativ va klinik kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim tarkibiy qismi sifatida qaralmoqda. Tibbiyot fanining globallashuvi, xalqaro ilmiy axborot almashinuvi, dalillarga asoslangan tibbiyot (Evidence-Based Medicine), xalqaro klinik protokollar hamda akademik mobillikning kengayishi tibbiyot mutaxassislaridan ingliz tilini kasbiy faoliyat vositasi sifatida egallashni talab etmoqda. Shu sababli tibbiy oliy ta'lim muassasalarida chet tilini o'qitish mazmuni va metodologiyasini qayta ko'rib chiqish dolzarb ilmiy-amaliy vazifalardan biri hisoblanadi.

Biroq amaldagi ta'lim amaliyoti tibbiy ingliz tilini o'qitishda muhim metodologik muammoni namoyon etadi. Ko'pgina hollarda til, mutaxassislik fanlari va klinik amaliyot o'zaro bog'liq yagona tizim sifatida emas, balki mustaqil va parallel yo'nalishlarda tashkil etiladi. Til o'qituvchisi ko'pincha klinik fanlarning mazmuni, terminologik tizimi va kasbiy kommunikatsiya xususiyatlarini yetarli darajada egallamagan bo'lsa, mutaxassislik kafedralari esa chet tili kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida faol metodik hamkorlik qilmaydi. Natijada talabalar til birliklarini grammatik yoki leksik darajada o'zlashtirgan holda, ularni real klinik vaziyatlarda qo'llash, tibbiy hujjatlar bilan ishlash, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish va professional muloqotni amalga oshirishda qiyinchiliklarga duch keladilar. Bu esa til kompetensiyasi bilan kasbiy kompetensiya o'rtasidagi uzilishning saqlanib qolishiga olib keladi.

Mazkur muammo mavjud metodik yondashuvlarni qayta konseptuallashtirishni talab etadi. So'nggi yillarda English for Specific Purposes (ESP), Content and Language Integrated Learning (CLIL) hamda English as a Medium of Instruction (EMI) kabi yondashuvlar fan va til integratsiyasini ta'minlashga xizmat qilayotgan bo'lsa-da, ularning aksariyati til va predmet mazmunining o'zaro uyg'unlashuviga e'tibor qaratadi. Tibbiy ta'limning o'ziga xos xususiyati esa nazariy bilim bilan bir qatorda klinik fikrlash, diagnostik qaror qabul qilish va amaliy faoliyatni ham integratsiyalash zaruratini yuzaga keltiradi. Shu bois

tibbiy ingliz tilini o‘qitishda integratsiya faqat "til–fan" darajasida emas, balki "til–fan–amaliyot" uchligi asosida tashkil etilishi metodologik jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu nuqtai nazardan, maqolada taklif etilayotgan «til–fan–amaliyot» (TFA) konsepsiyasi til, mutaxassislik bilimlari va klinik amaliyotni yagona kognitiv tizim sifatida talqin qiluvchi fanlararo kognitiv-integral modelni ifodalaydi. Mazkur konsepsiya bilimlarni izchil o‘zlashtirish, tibbiy terminologiyani semantik va morfologik asosda anglash, klinik kommunikatsiyani rivojlantirish hamda nazariy bilimlarni amaliy faoliyatga transfer qilish mexanizmlarini yagona metodologik platformada birlashtirishni nazarda tutadi.

Maqolaning maqsadi – til, fan va klinik amaliyotni kognitiv-integral mexanizm asosida birlashtiruvchi «til–fan–amaliyot» (TFA) konsepsiyasining nazariy asoslarini ishlab chiqish, uning ESP, CLIL va EMI yondashuvlari bilan metodologik aloqadorligi hamda farqli jihatlarini aniqlash, shuningdek R.M. Hardenning fanlararo integratsiya modeli doirasidagi ilmiy mavqeini asoslashdan iborat.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Chet tilini kasbiy maqsadlarda o‘qitish nazariyasida English for Specific Purposes (ESP) yondashuvi muhim metodologik yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. T. Hutchinson va A. Waters, shuningdek T. Dudley-Evans hamda M.J. St John tomonidan ishlab chiqilgan ESP konsepsiyasiga ko‘ra, o‘quv mazmuni talabalarning kasbiy ehtiyojlari, kommunikativ vazifalari va maqsadli faoliyat tahliliga asoslanishi lozim. Ushbu yondashuv o‘quv materiallarini autentik kasbiy vaziyatlarga yaqinlashtirish imkonini bersa-da, uning amaliyotda keng qo‘llanilayotgan «tilga yo‘naltirilgan» modeli ko‘pincha mutaxassislik fanlari o‘qituvchilarining metodik ishtirokini cheklaydi. Natijada til kompetensiyasi kasbiy bilimlar bilan yetarli darajada integratsiyalashmaydi.

Content and Language Integrated Learning (CLIL) konsepsiyasi (D. Coyle, P. Hood, D. Marsh) mazmun va tilni bir vaqtning o‘zida o‘qitishga asoslangan bo‘lib, fan va tilning ikki yoqlama integratsiyasini ta’minlashga qaratilgan. CLIL modeli o‘quvchilarning predmet bilimlari bilan bir qatorda akademik va kasbiy kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish uchun qulay metodologik asos yaratadi. Biroq ushbu yondashuvning samarali amalga oshirilishi fan mazmunini ham, chet tilini ham yuqori darajada egallagan pedagoglarni talab etadi. Tibbiyot oliy ta’lim muassasalarida bunday universal kompetensiyaga ega mutaxassislar sonining cheklanganligi CLILning keng ko‘lamda joriy etilishiga to‘sqinlik qiluvchi omillardan biridir.

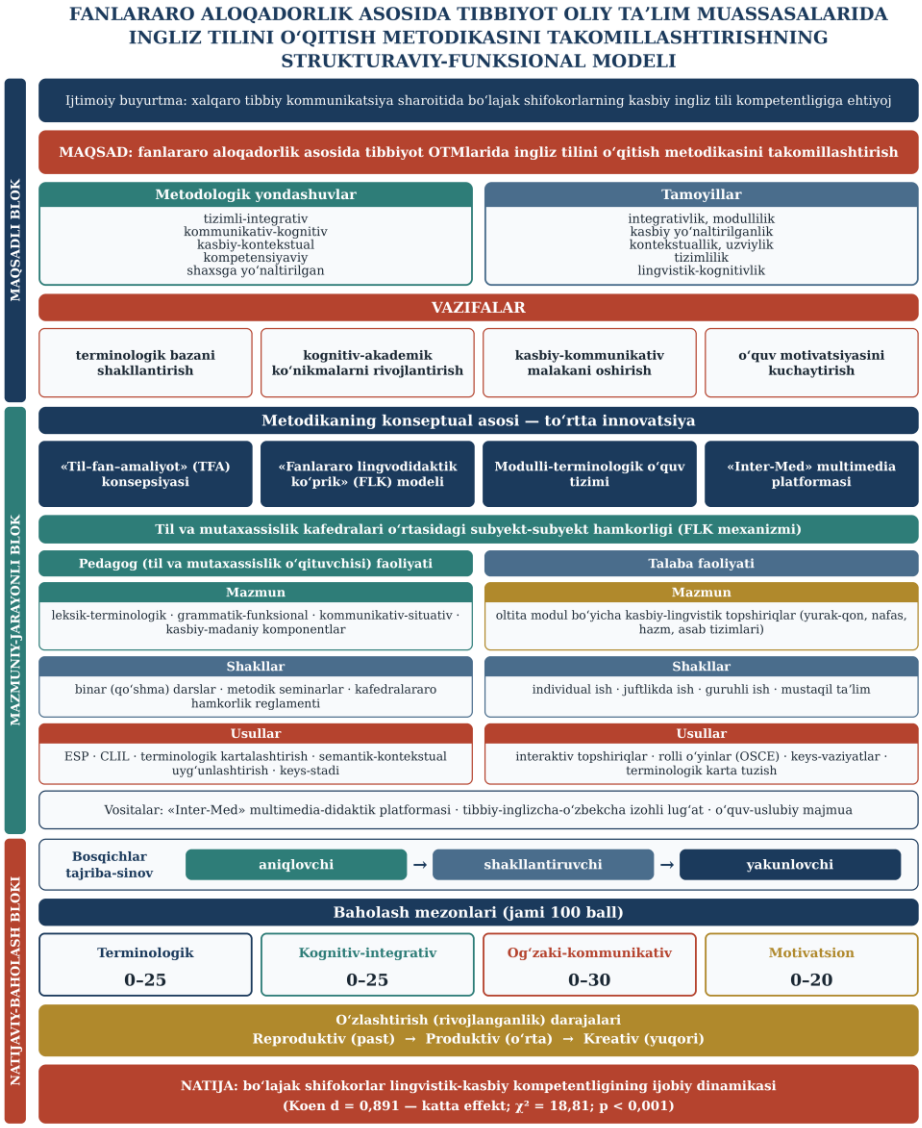
So‘nggi yillarda keng rivojlanayotgan English as a Medium of Instruction (EMI) yondashuvi (E. Macaro va boshqalar) mutaxassislik fanlarini bevosita ingliz tilida o‘qitish orqali talabalarning til muhitiga maksimal darajada jalb etilishini ta’minlaydi. Mazkur model akademik va kasbiy kommunikatsiya imkoniyatlarini kengaytirishi bilan ahamiyatli bo‘lsa-da, tilni o‘zlashtirishni qo‘llab-quvvatlovchi metodik vositalar (scaffolding) yetarli darajada tashkil etilmagan sharoitda ta’lim

jarayoni mazmunni yetkazishga yo‘naltirilib, til kompetensiyasining rivojlanishi ikkinchi darajaga tushib qolishi mumkin.

Tibbiy ingliz tili (English for Medical Purposes – EMP) sohasidagi tadqiqotlarda G. Ferguson va H. Basturkmen tibbiy diskursning lingvistik, terminologik va kommunikativ xususiyatlarini, shuningdek kasbiy kommunikatsiya uchun zarur bo‘lgan kompetensiyalarni batafsil yoritganlar. Ularning ishlari tibbiy ingliz tilining umumiy ESP doirasidagi o‘ziga xos metodik xususiyatlarini tushunishda muhim nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Shunga qaramay, mavjud yondashuvlarning har biri til va mutaxassislik mazmunining muayyan jihatlarini integratsiyalashga xizmat qilsa-da, ularning hech biri til, fan va klinik amaliyotni yagona kognitiv tizim sifatida birlashtiruvchi mexanizmni to‘liq izohlamaydi. Xususan, tibbiy terminologiyaning shakllanishi, klinik tafakkurning rivojlanishi hamda til vositasida kasbiy bilimlarni amaliy faoliyatga transfer qilish jarayonlari yagona konseptual model doirasida yetarlicha yoritilmagan. Mazkur ilmiy bo‘shliqni to‘ldirish maqsadida ushbu maqolada «til–fan–amaliyot» (TFA) konsepsiyasi taklif etilib, u til, mutaxassislik bilimlari va klinik amaliyotning fanlararo kognitiv-integral birligini ta’minlovchi nazariy model sifatida asoslanadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda mazmun tahlili (96 manba), qiyosiy tahlil (ESP/CLIL/EMI) hamda terminologik-komponent tahlil (480 ta yuqori chastotali tibbiy termin) qo‘llanildi. Konsepsiyaning integratsiya darajasini belgilash uchun R.M. Harden integratsiya zinapoyasi analitik ramka sifatida foydalanildi. TFA konsepsiyasining tuzilmasi va uning umumiy metodika ichidagi o‘rni strukturaviy-funksional model orqali ifodalandi (1-rasm).

1-rasm: *Fanlararo aloqadorlik asosidagi metodikaning strukturaviy-funksional modeli*

Tahlil va natijalar. Qiyosiy tahlil ESP, CLIL va EMI yondashuvlari bir-birini to‘ldiruvchi, biroq o‘zaro almashtirib bo‘lmaydigan mavqelarni egallashini ko‘rsatdi. ESP mazmunni tanlashning ehtiyojga asoslangan mantiqini beradi; CLIL — mazmun-til ikki yoqlama fokusini; EMI — maksimal til ta’sirini. Ammo ularning hech biri ayrim til va klinik kafedralar o‘rtasidagi hamkorlikni institutsionallashtirmaydi. Ushbu qiyoslash 1-jadvalda umumlashtirilgan.

1-jadval. ESP, CLIL va EMI yondashuvlarining fanlararo integratsion salohiyati

Me’zon	ESP	CLIL	EMI
Integratsiya o‘rni	Til kursi	Fan darsi	Butun dastur
Mutaxassisning roli	Periferik	Markaziy (ikki malakali)	Markaziy (faqat mazmun)

Terminologiyaga munosabat	Aniq, leksik	Mazmunga singdirilgan	Tasodifiy
Institutsional hamkorlik	Belgilanmagan	Bitta o‘qituvchi ichida	Belgilanmagan
Milliy tibbiy tizimga moslik	Yuqori	O‘rta	Past–o‘rta

Bu salohiyatlar taqsimoti gibrid yechimni asoslaydi: ESP ehtiyojga asoslangan yadro, CLIL uslubidagi mazmun-til fokusi va tanlab olingan EMI elementlari — hammasi aniq kafedralararo mexanizm bilan bog‘lanadi. Aynan shu gibrid TFA konsepsiyasida amalga oshiriladi.

TFA konsepsiyasining o‘ziga xos da’vosi — kognitiv-integral xarakterda. Terminni izolyatsiyalangan leksik birlik sifatida o‘rgatish o‘rniga, konsepsiya mutaxassislik mavzusining leksik-semantik maydonlarini o‘sha mavzuga oid ingliz tili mazmuni bilan uyg‘unlashtiradi, shunda termin o‘zining konseptual va klinik aloqalari bilan birga o‘zlashtiriladi. Terminologik-komponent tahlil bu uyg‘unlashuvning bajarilishini tasdiqlaydi: tahlil qilingan 480 ta terminning 88 foizi yunon-lotin morfemalariga ajratildi, ularning qayta birikishi tizimli va shu sababli generativ tizim sifatida o‘rganiladi (2-jadval).

2-jadval. Tibbiy terminlarning morfologik tarkibi (n = 480)

Morfologik tur	Ulush (%)	Misol
Yunon-lotin ildizlaridan tuzilgan	88	cardi-o-logy, gastr-itis
Affiksatsiya (prefiks/suffiks)	74	hyper-, -osis, -ectomy
Kompozitsiya (murakkab so‘z)	41	electro-cardio-graph-y
Eponim / o‘zlashma	12	Parkinson, stent

Harden integratsiya zinapoyasida joylashtirilganda, TFA konsepsiyasi yuqoriroq — «ko‘p fanli–transdisiplinar» pog‘onalariga to‘g‘ri keladi, chunki u parallel kurslarni shunchaki korrelyatsiyalamaydi, balki til mazmunini klinik fanlar konseptual tuzilmasi atrofida qayta tashkil etadi. Bu esa konsepsiyaning ESP va CLIL an’analaridan sifat jihatidan yuqori integratsiya darajasini egallashini bildiradi.

Xulosa va takliflar. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, tibbiyot oliy ta’lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitish samaradorligini oshirish mavjud metodik yondashuvlarni alohida qo‘llash bilan emas, balki til, mutaxassislik bilimlari va klinik amaliyotni yagona didaktik tizimga birlashtirish orqali ta’minlanadi. Shu nuqtai nazardan, maqolada nazariy jihatdan asoslangan «til–fan–amaliyot» (TFA) konsepsiyasi tibbiy ta’limda fanlararo integratsiyaning yangi modeli sifatida taklif etildi. Mazkur konsepsiya tilni o‘rganish jarayonini mustaqil lingvistik faoliyat

emas, balki kasbiy bilimlarni egallash, klinik tafakkurni rivojlantirish va amaliy faoliyatni qo‘llab-quvvatlovchi kognitiv mexanizm sifatida talqin qiladi.

Tadqiqot davomida ESP, CLIL va EMI yondashuvlarining nazariy asoslari qiyosiy tahlil qilinib, ularning har biri tibbiy ingliz tilini o‘qitishda muhim metodologik imkoniyatlarga ega ekanligi aniqlandi. Shu bilan birga, ushbu yondashuvlarning har biri asosan til va predmet mazmunining o‘zaro integratsiyasiga e'tibor qaratishi, biroq klinik amaliyotning mazkur integratsiyadagi o‘rni va kognitiv mexanizmlarini yetarli darajada izohlamasligi kuzatildi. TFA konsepsiyasi aynan ushbu ilmiy bo‘shliqni to‘ldirib, til, fan va amaliyotni o‘zaro bog‘liq hamda bir-birini to‘ldiruvchi yagona tizim sifatida asoslaydi.

Maqolada R.M. Hardenning fanlararo integratsiya modeli asosida TFA konsepsiyasining nazariy mavqei belgilandi hamda uning multidisiplinar, interdisciplinar va transdisiplinar integratsiya elementlarini o‘zida mujassamlashtirishi ko‘rsatildi. Shuningdek, tibbiy terminologiyaning morfologik-generativ xususiyatlari tahlili terminlarni alohida birliklar sifatida emas, balki umumiy semantik va so‘z yasash tizimining tarkibiy qismi sifatida o‘qitish samaraliroq ekanligini tasdiqladi. Bunday yondashuv talabalarda terminologik tafakkurni rivojlantiradi, yangi atamalarning ma’nosini mustaqil anglash imkoniyatini kengaytiradi hamda kasbiy kommunikativ kompetensiyaning barqaror shakllanishiga xizmat qiladi.

Taklif etilayotgan konsepsiyaning ilmiy yangiligi shundaki, unda ingliz tili kommunikatsiya vositasi sifatidagina emas, balki tibbiy bilimlarni shakllantirish, klinik fikrlashni rivojlantirish va nazariy bilimlarni amaliy faoliyatga transfer qilishning integrallashgan kognitiv instrumenti sifatida talqin etiladi. Shu jihatdan TFA konsepsiyasi tibbiy ta’limda chet tillarini o‘qitish metodologiyasini takomillashtirish, fanlararo hamkorlikni kuchaytirish hamda kompetensiyaga yo‘naltirilgan ta’lim modelini rivojlantirish uchun nazariy asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi amaliy tavsiyalar ilgari suriladi:

Tibbiy ingliz tili o‘quv dasturlarini mutaxassislik fanlarining konseptual va mantiqiy tuzilmasi bilan uyg‘unlashtirish hamda ularni klinik modullar asosida loyihalash.

Til o‘qituvchilari va klinik fanlar professor-o‘qituvchilari o‘rtasida fanlararo hamkorlikni yo‘lga qo‘yish, integratsiyalashgan o‘quv materiallari va qo‘shma metodik resurslarni ishlab chiqish.

Tibbiy terminologiyani morfologik-generativ va semantik tizim sifatida o‘qitishga asoslangan metodik modelni joriy etish.

O‘quv jarayoniga klinik vaziyatlar (case-based learning), muammoli ta’lim (problem-based learning), simulyatsiya va kasbiy kommunikatsiya mashqlarini tizimli integratsiya qilish.

Talabalarning til kompetensiyasini faqat lingvistik mezonlar asosida emas, balki kasbiy kommunikativ, terminologik va klinik kompetensiyalar bilan uzviy bog‘liq holda baholash mezonlarini ishlab chiqish.

Shu bilan birga, mazkur tadqiqot asosan TFA konsepsiyasining nazariy asoslarini ishlab chiqishga qaratilgan bo‘lib, uning amaliy samaradorligini eksperimental tekshirish keyingi izlanishlarning muhim yo‘nalishi hisoblanadi. Xususan, konsepsiya asosida integratsiyalashgan o‘quv modeli, metodik ta’minot, raqamli ta’lim resurslari va kompetensiyaga asoslangan baholash tizimini ishlab chiqish hamda ularning tibbiyot oliy ta’lim muassasalaridagi samaradorligini pedagogik tajriba-sinovlar orqali aniqlash maqsadga muvofiqdir. Bundan tashqari, TFA konsepsiyasini farmatsiya, stomatologiya, hamshiralik ishi va boshqa nofilologik oliy ta’lim yo‘nalishlariga moslashtirish uning qo‘llanish doirasini kengaytirish va fanlararo ta’limning metodologik asoslarini yanada boyitishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Dudley-Evans T., St John M.J. Developments in English for Specific Purposes. – Cambridge: CUP, 1998. – 301 p.

2. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach. – Cambridge: CUP, 1987. – 183 p.

3. Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. – Cambridge: CUP, 2010. – 184 p.

4. Harden R.M. The integration ladder: a tool for curriculum planning and evaluation // Medical Education. – 2000. – Vol. 34, No. 7. – P. 551–557.

5. Ferguson G. English for medical purposes // The Handbook of English for Specific Purposes. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2013. – P. 243–261.

6. Basturkmen H. Developing Courses in English for Specific Purposes. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010. – 179 p.

7. Macaro E. et al. A systematic review of English medium instruction in higher education // Language Teaching. – 2018. – Vol. 51, No. 1. – P. 36–76.

8. Chabner D.E. The Language of Medicine. 12th ed. – St. Louis: Elsevier, 2020. – 1056 p.

9. Belcher D. English for specific purposes // TESOL Quarterly. – 2006. – Vol. 40, No. 1. – P. 133–156.

10. Tuxtasinov I.M. Ingliz tili o‘qitish metodikasi. – Toshkent, 2019.

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
7-son

Muassis - "FAN VA INNOVATSIYA YANGILIKLARI" MCHJ
Jurnal hamkori - «PROFI UNIVERSITY»

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 24-may kuni № 454068-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Jurnal 2024-yilda tashkil etilgan, 1 oyda bir marta o'zbek, tojik, qozoq, qirg'iz, qoraqalpoq, rus va ingliz tillarida nashr etiladi.

Tahririyat manzili: 190110, Toshkent shahri Uchtepa tumani, Bog'iston MFY, 14-mavze, 8-uy.

Telefonlar: +998 90 749 00 00
+998 90 749 77 77
+998 91 902 05 01
E-mail: saen_2024@mail.ru
Jurnal sayti: www.saen.uz
Telegram kanali: **https://t.me/saen_2024**

Maqolada keltirilgan fakt va ma'lumotlarning to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldirlar.

"Fan va ta'lim yangiliklari" ilmiy-amaliy jurnali Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining qarori (25.08.2025 y., №374/5) bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

ISSN: 3093-8694